

твори мистецтва з їх потужною силою емоційного впливу. Запропоновані інформаційні матеріали, різнорівневі запитання і завдання допоможуть учням досягнути промовисті виражальні художні деталі, які використали митці для втілення власних ідей та образів, призвичають їх не тільки аналізувати суміжні види мистецтва, а й осмислювати архетипи народної культури.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Гоголь Н.В. Відображення архетипів народної культури в підручниках української літератури з інноваційними технологіями: методичний аспект. *Moderní aspekty vědy: LII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2025. str. 408. С. 179–213. URL: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzQZSjdHCGXcJprVKWdgDChCJNt?projector=1&messagePartId=0.1> (дата звернення: 16.01.2025).*
2. Яценко Т. О. Українська література: підруч. для 5 класу закладів загальної середньої освіти / Т. О. Яценко, В. І. Пахаренко, О. А. Слижук. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. 256 с.
3. Яценко Т. О. Українська література: підруч. для 6 класу закладів загальної середньої освіти / Т. О. Яценко, В. І. Пахаренко, О. А. Слижук. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2023. 256 с.
4. Яценко Т. Українська література: підруч. для 7 кл. закл. загальн. середн. освіти / Таміла Яценко, Василь Пахаренко, Олеся Слижук, Ірина Тригуб. Київ: Грамота, 2024. 288 с.

**Гоголь Максим Русланович,**  
аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,  
Глухівський національний педагогічний  
університет імені Олександра Довженка

### СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

Культурна компетентність є ключовим компонентом професійної підготовки майбутніх учителів-філологів, адже їхня діяльність безпосередньо пов'язана з передачею культурних цінностей через мову, літературу та культуру. У процесі навчання в ЗВО важливо забезпечити комплексний підхід

до розвитку цієї компетентності, включаючи теоретичний та практичний складники. Компетентність вчителя-філолога є сукупністю актуальних для його спеціальності компетенцій, що дозволяють ефективно навчати інших мовно-літературній майстерності під час здійснення педагогічної діяльності.

У наукових та навчально-методичних працях українських дослідників різноаспектно розглядаються питання формування загальнокультурної, культурологічної, міжкультурної та соціокультурної компетентності, зокрема майбутніх учителів української мови та літератури (Л. Базиль, Н. Гоголь, О. Горошкіна, Н. Голуб, О. Семенов, В. Шуляр, Т. Яценко та ін.), зарубіжної літератури (А. Вітченко, О. Ісаєва, Ж. Клименко, І. Ціко та ін.), іноземної мови (І. Закір'янова, І. Кушнір, Т. Несвірська, С. Яблоков та ін.).

Культурна компетентність – це сукупність знань про культуру, яка допомагає відобразити єдину, узагальнену картину світу та розкрити важливість освітніх компонентів в осягненні цієї картини. Вона передбачає сформованість гуманістичного світосприйняття, духовно-естетичних і моральних цінностей, власної думки й переконання; усвідомлення необхідності саморозвитку духовного світу та культури людини з метою створення злагоджених відношень особистості з навколишнім світом; здатність критично мислити й протистояти антигуманістичним віянням у культурі [2; 3]. Ми розуміємо культурну компетентність майбутнього вчителя-філолога як інтегративну, особистісну новобудову, яка є показником успішної професійної підготовки в закладі вищої освіти, результативність якої обумовлена загальним рівнем сформованих компетенцій, що допомагають особистості в соціалізації, розвитку світоглядно-професійних поглядів, сприяють формуванню креативного мислення та педагогічної майстерності, здатності до самореалізації й саморозвитку.

Поняття «компетентність» є наскрізним у підготовці майбутнього вчителя-філолога: і в осмисленні індивідуальної професійної траєкторії, і у фаховій діяльності. Культурна компетентність майбутнього вчителя-філолога має багатовимірну структуру, яка включає кілька ключових компонентів [1]. Вони взаємопов'язані й забезпечують здатність педагога ефективно передавати культурні знання, формувати в школярів ціннісне ставлення до мов і літератур, а також сприяти їхньому духовному розвитку.

Коротко схарактеризуємо структурні компоненти культурної компетентності, які є важливими в професійному становленні майбутнього вчителя-філолога.

1. Змістовно-знаннявий компонент включає такі складники, як знання української та іноземних мов, необхідних для глибшого розуміння лексико-граматичної, стилістичної та інших мовних структур; національної та світової літератур, важливих для аналізу та інтерпретації літературних текстів; розуміння культурних кодів, символів, традицій, притаманних різним епохам і народам.

2. Ціннісно-світоглядний компонент орієнтує на усвідомлення значення мов і літератур як носіїв культури та ідентичності й передбачає формування у майбутніх учителів-філологів толерантності та поваги до міжкультурного розмаїття, розвиток естетичних і моральних орієнтирів, що сприяють вихованню гуманістичних цінностей.

3. Мотиваційно-емоційний компонент уможливорює стійку мотивацію до популяризації культурних здобутків через викладацьку діяльність, інтерес до культурних феноменів та їхнього інтегрування в освітній процес, емоційну чутливість до естетичної краси текстів і здатність передавати це учням.

4. Комунікативний компонент орієнтований на формування вмінь комунікувати міжкультурно, розуміти та інтерпретувати різні культурні тексти; розвиток мовленнєвої культури та вміння працювати з текстами, враховуючи їхній соціокультурний контекст; здатність адаптувати навчальний матеріал до потреб учнів із різним рівнем культурного досвіду.

5. Методичний компонент спрямований на оволодіння здобувачами вищої освіти необхідних компетентностей щодо формування культурної компетентності учнів; розвиток здатності інтегрувати міжпредметні зв'язки, поєднуючи мови, літератури та інші види мистецтва.

6. Практично-діяльнісний компонент передбачає розвиток умінь аналізувати культурні феномени та інтегрувати їх в освітні програми; розроблення та реалізацію проєктів, спрямованих на популяризацію культурної та мовно-літературної спадщини України та світу; використання сучасних технологій для поширення знань про мови, літератури та культури.

7. Рефлексивний компонент забезпечує здатність до критичного осмислення власної діяльності у сфері популяризації мов, літератур і культур, самоосвіти та постійного вдосконалення професійних компетентностей.

Отже, формування культурної компетентності майбутніх учителів-філологів – це складний, але надзвичайно важливий процес. Він не лише сприяє професійному зростанню, а й допомагає майбутнім педагогам виховувати учнів як свідомих носіїв культурних цінностей.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Варнавська І. В. Структурна характеристика культурної компетентності. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/15447> (дата звернення - 12.12.2024 р.).

2. Квітка О. О. Формування загальнокультурної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей в освітньому просторі університету : дис... канд. пед. наук: 13.00.09 / Інститут педагогіки НАПН України. Київ, 2020. 297 с.

3. Яблоков С. Формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами інноваційних технологій: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2016. 298 с.

**Давидова Вікторія Олегівна**  
*аспірант, кафедра української та зарубіжної літератури і  
методиик їх навчання,  
Університет Григорія Сковороди в Переяславі*

### **ЗНАЧЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МЕТОДИЦІ ШКІЛЬНОГО ВИВЧЕННЯ АНТИКОЛОНІАЛЬНОГО ДИСКУРСУ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ**

Важливим для сучасної освіти є введення інтеграційних технологій у методологію шкільного вивчення антиколоніального дискурсу в українській прозі. Це зумовлено необхідністю вдосконалення навчально-виховного процесу в умовах реалізації реформування української школи, передусім у старшій ланці закладів загальної середньої освіти. Формування та становлення в учнів